

DOSSIER PROVISIONAL

ANY CERDA

JUNY 2009 - JUNY 2010

EDICIÓ
CCCB

DISSENY
BASEDESIGN

ANY CERDA

JUNY 2009 - JUNY 2010

ÉS UNA INICIATIVA DE

AJUNTAMENT DE BARCELONA

AMB LA COL-LABORACIÓ DE

FUNDACIÓ URBS I TERRITORI ILDEFONS CERDÀ

I EL SUPORT DE

GENERALITAT DE CATALUNYA

DIPUTACIÓ DE BARCELONA

CONSELL ASSESSOR

JOAN BUSQUETS I GRAU

JOAN FUSTER I SOBREPÈRE

FRANCESC MUÑOZ

07 EXPOSICIONS

17 ESPAIS DE DEBAT
I REFLEXIÓ

27 PROJECTE
ITINERARIS URBANS

31 PROJECTE EDUCATIU

37 LA CIUTAT
COM A ESCENARI

41 L'ESPAI WEB
I ELS ARXIUS DIGITALS

45 PUBLICACIONS

El mes de juny de 2009 es compleixen 150 anys d'un fet que va transformar radicalment la nostra ciutat i la va convertir en un referent urbanístic mundial: l'aprovació del Pla de Reforma i Eixample de Barcelona, conegut popularment com Pla Cerdà.

Hi ha moltíssimes raons per les quals hauríem d'homenatjar Ildefons Cerdà i l'aprovació del seu Pla. Podríem dir que el Pla Cerdà és l'adn de la ciutat moderna. Podríem dir que va permetre explosionar ordenadament la ciutat de Barcelona. Que va fer possible que la ciutat fes un canvi d'escala radical que portaria a solucionar molts dels problemes quotidians causats per la manca absoluta d'espai a l'interior de les muralles. Podríem assenyalar que el Pla Cerdà és un referent urbanístic mundial del qual els ciutadans barcelonins ens hauríem de sentir orgullosos. Podríem definir el Pla Cerdà com el disseny d'una trama urbana racional i severa que ha permès incloure les dinàmiques de la ciutat durant 150 anys sense immutar-se. És l'ordre que permet el caos. És la planificació urbanística que permet la integració política dels municipis limítrofs a Barcelona sense que hagin de perdre la identitat.

Les activitats de l'Any Cerdà s'iniciaran coincidint amb la data del 150è aniversari d'aprovació del Reial Decret a través del qual el Ministeri de Foment aprovava el Projecte de Reforma i Eixample de Barcelona d'Ildefons Cerdà, el 7 de Juny de 1859. Al llarg de tot un any anirem veient el que és el Pla Cerdà, el que ha significat per Barcelona i cap a on ens podria portar si fóssim capaços de dissenyar el futur de la nostra ciutat sense límits intel·lectuals ni polítics. Amb idees noves i revolucionàries. Arriscant-nos i sense por com ho va fer Ildefons Cerdà.

EX
POSI
CI
ONS

LA POLÍTICA PRÀCTICA CERDÀ I LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

23 ABRIL 2009 – 2 JULIOL 2009

LLOC: CAN SERRA (DIPUTACIÓ DE BARCELONA)

ORGANITZA: DIPUTACIÓ DE BARCELONA

COMISSARI: TERESA NAVAS

Coneixem Cerdà per ser l'autor del Pla d'Eixample de Barcelona. Els seus estudis teòrics sobre el fenomen de la ciutat contemporània li han valgut el títol de pioner de l'urbanisme modern. Però són menys conegudes la seva trajectòria política i la seva aportació original en l'ordenació del territori.

Cerdà forma part d'una generació, la qual, procedent del camp del saber tècnic, científic i de la cultura s'adscriu en major o menor implicació a la política del seu temps. Enginyer de Camins de formació, manifesta la seva fascinació pels avenços tècnics que faran possible el progrés de la societat. Per a ell, les ciutats són el lloc on emergeixen els conflictes de la nova civilització que està naixent i que posa en evidència la necessitat d'una intervenció tècnica eficient adreçada a la modernització dels processos urbans.

L'evolució ideològica de Cerdà el defineix com un reformador social. Entusiasmada de jove per la revolució liberal que viu a Barcelona, es vincula al partit progressista en la seva etapa de plenitud professional, quan formula tècnicament l'operació urbanística de l'Eixample de Barcelona. La seva identificació com a tècnic i com a polític és el resultat d'una visió essencialment pragmàtica de la realitat, que l'acompanyarà al llarg de tota la seva vida.

En la seva maduresa, Cerdà assoleix el màxim grau de representació política en arribar a president de la Diputació de Barcelona dins les files del republicanisme federal. És aleshores quan fa la seva interessant proposta d'ordenació territorial de la província de Barcelona, la "Confederació Regional de Municipis", basada en una urbanització racional del territori a partir d'un sistema extensiu de comunicacions.

CERDÀ I LA BARCELONA DEL FUTUR REALITAT VS. PROJECTE

20 OCTUBRE 2009 – 21 FEBRER 2010

LLOC: CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA (CCCB)

ORGANITZA: CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA (CCCB)

COMISSARIS: JOAN BUSQUETS I MIQUEL COROMINAS

L'Eixample és el resultat d'una idea forta i racional que en la seva aplicació durant 150 anys ha produït una ciutat molt complexa i rica en matisos. Tots els grans projectes urbanístics necessiten temps pel seu desenvolupament i moltes vegades queden incomplets. L'Eixample ha anat trobant, en les diferents etapes, articulacions i propostes que l'han anat modulant fins arribar a la concreció més actual.

Aquesta exposició vol fer una immersió dins la realitat actual per tal de reinterpretar el Projecte Cerdà i les seves idees inicials. També pretén descobrir els seus valors urbanístics i socials, i explicar-ne el seu sentit més general com una peça de la ciutat en constant evolució.

La mirada sobre aquest gran projecte ens pot introduir noves maneres d'entendre la realitat actual i sobretot de pensar el futur a mig termini amb una ambició semblant a la de la generació coetània d'en Cerdà.

L'anàlisi de la riquesa urbanística del Projecte Cerdà ens permetrà plantejar diverses qüestions: Quins elements han perdurat i són capaços d'assegurar-ne la seva pervivència? Quins aspectes s'ha anat afegint al projecte Cerdà en la construcció de l'Eixample? Quin resultat esdevé a nivell de sistema morfològic? Com podem entendre la complexitat funcional de l'Eixample? Quins són els projectes complementaris que van recolzar el de Cerdà?

L'estudi de l'Eixample Cerdà dins la tradició de les ciutats en retícula desenvolupades arreu del món ens mostrarà Barcelona com a paradigma que es desenvolupa simultàniament a diverses escales.

Finalment interpretarem l'Eixample també com a punt de partida de l'experiència que ens permetrà pensar models o maneres d'entendre el sistema metropolità central.

L'EIXAMPLE CERDÀ 150 ANYS DE MODERNITAT

9 NOVEMBRE 2009 – 21 GENER 2010

LLOC: REIALS DRASSANES

ORGANITZA: FUNDACIÓ URBS I TERRITORI
ILDEFONS CERDÀ (FUTIC)

COMISSARIS: FERNANDO MARZÀ / FRANCESC MAGRINYÀ

Aquesta exposició realitzarà una mirada històrica a partir de l'urbanisme i l'arquitectura, i sobre les principals característiques del Pla Cerdà de Barcelona, per posar de relleu la vigència i l'actualitat del projecte. L'exposició proposarà un itinerari que mirarà d'il·lustrar al públic general de quina manera el projecte de Cerdà ha permès a la ciutat de Barcelona suportar els màxims estats de tensió que ha sofert en alguns moments de la seva història, i també adaptar-se a les transformacions que la pròpia ciutat ha viscut, com per exemple la transformació de la ciutat industrial en una ciutat de serveis.

Amb l'assessorament d'experts en l'obra de Cerdà i amb el suport de maquetes i documentació gràfica creada específicament per a l'exposició, L'Eixample Cerdà, 150 anys de modernitat, analitzarà cadascun dels elements més singulars de l'obra de Cerdà: l'illa com a unitat fonamental de la ciutat, els interiors d'illa com els espais d'independència urbans; la relació entre l'alçada de l'edifici i l'amplada dels carrers per tal de garantir la salubritat; el xamfrà com a espai de confluència de moviments; el disseny del carrer amb xarxes de serveis i de transports que permetin el seu manteniment de forma compatible sense alterar el moviment de fluxos, per citar alguns exemples.

CERDÀ I BARCELONA LA PRIMERA METRÒPOLI 1853-1897

FEBRER 2010 - SETEMBRE 2010

LLOC: SALÓ DEL TINELL

ORGANITZA: MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)

COMISSARI: MARINA LÓPEZ GUALLAR

La segona meitat del segle XIX va ser l'etapa clau de la modernització de la ciutat de Barcelona, des de l'enderroc de les muralles fins a les agregacions dels pobles del Pla. El llançament d'aquest procés està indissolublement lligat a la figura d'Ildefons Cerdà, moltes vegades vist com una figura genial però isolada i, fins i tot, enfrontada amb l'ambient barceloní. Si així hagués estat, la seva obra no hauria tingut una continuïtat tan coherent com la que va assegurar, a l'època següent, la personalitat, tan diferent, de l'alcalde Francesc de Paula Rius i Taulet. La mútua pertinença entre Cerdà i Barcelona en una perspectiva de metropolització és la idea base de la proposta.

L'exposició del Museu d'Història de Barcelona intenta mostrar el complex tramut subjacent a la ideació de l'Eixample per Cerdà, l'energia d'una societat urbana sacsejada per la revolució industrial i emmotllada també pel règim liberal i, naturalment, les dificultats que s'anaren suscitant a partir del moment de trencament amb l'Antic Règim.

El procés de transformació urbanística comença amb el plantejament de la reforma i de l'eixample de la ciutat en els moments immediatament anteriors a l'entrada en escena d'Ildefons Cerdà, a l'entorn dels anys 1853-1854. El segon gran episodi gira al voltant de la concepció del projecte de Cerdà i la seva confrontació amb els plans presentats al concurs municipal de 1859. Però és igualment important mostrar que la intervenció de l'enginyer no acabà en aquest moment, sinó que ell mateix fou agent principal en el procés d'aplicació, fins al 1866; una aplicació que no excloué reelaboracions amb les quals Cerdà anava responnent als reptes de la pràctica. La revolució de 1868, que marca, de fet, la desaparició de Cerdà de l'escena urbana, fou l'ocasió per al projecte de transformació de la Ciutadella i del Born, i en aquest projecte emergí la forta personalitat de Rius i Taulet, un polític consagrat a la política local i amb capacitat d'empènyer Barcelona cap a la modernitat. Els seus dos grans projectes, la realització de la primera Exposició Universal en territori espanyol el 1888 i la consecució de la unificació municipal de tot el territori afectat pel Pla Cerdà, formen el fil conductor de la darrera part de la mostra.

**ALTRES
EXPO
SICIONS
EN EL
MARC
DE L'ANY
CERDA:**

L'EIXAMPLE DE LES PERSONES

NOVEMBRE 2009 - ABRIL 2010

LLOC: BIBLIOTEQUES DEL DISTRICTE DE L'EIXAMPLE

ORGANITZA: DISTRICTE DE L'EIXAMPLE I BIBLIOTEQUES DE BARCELONA

Les biblioteques del districte de l'Eixample de Barcelona han mancomunat esforços per organitzar una exposició de caràcter divulgatiu que posa de manifest com la planificació urbanística realitzada per Cerdà va influir i influeix en la vida quotidiana de les persones a través dels seus elements més característics: les illes, la distribució en retícula, els xamfrans, etc. La mostra, de caràcter itinerant, es complementarà amb un cicle de conferències que a cadascuna de les biblioteques aprofundiran en els diferents interrogants oberts per aquesta.

L'exposició s'inaugurarà al mes de novembre a la Biblioteca Fort Pienc, per després migrar a la resta de biblioteques del districte de l'Eixample: Bib. Sagrada Família, Bib. Lola Anglada, Bib. Joan Miró, Bib. Sofia Barat i Bib. Sant Antoni-Joan Oliver.

1859, BARCELONA I ELS JOCS FLORALS MODERNITZACIÓ I ROMANTICISME

9 DE JULIOL- 1 DESEMBRE 2009

LLOC: CASA PADELLÀS, MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)

ORGANITZA: MUSEU D'HISTÒRIA DE BARCELONA (MUHBA)

COMISSARI: JOSEP Mª DOMINGO CLUA

Aquest any 2009 en fa 150 dels primers Jocs Florals de Barcelona contemporanis. En l'ocasió del cent cinquantenari, l'exposició 1859, Barcelona i els Jocs Florals. Modernització i romanticisme vol commemorar l'episodi de la “restauració” dels Jocs tot ubicant-lo en el moment singular, i clau, de la història contemporània de Barcelona en què van produir-se: aquell en què les elits locals, com les d'altres ciutats continentals, davant l'expectativa que l'ordre liberal satisfaci les transformacions materials i institucionals en què els cal projectar-se (les transformacions del Pla Cerdà, per exemple), elaboren unes estratègies de construcció cultural que les legitimin i les dignifiquin.

Així, l'exposició vol mostrar com, en l'horitzó del “gran desvetllament de Catalunya en 1854” de què parlà Vicens Vives, i en el marc d'una reacció catalana a l'intens procés de “nacionalització” espanyola i de centralització de l'època moderada, els Jocs serveixen l'objectiu de redefinició de les pràctiques culturals, tot articulant els valors de l'historicisme romàntic (cosa que assegurava un espai lluït a les pràctiques literàries en català) amb les noves exigències de representació urbana. I també com, enfront del retret d'escapisme que els és fet, són, doncs, coherents tant amb les reiterades reflexions sobre la identitat de la nova Barcelona de la concentració industrial i obrera com, alhora, amb les crides a l'acció —o, com ho diu el mantenidor en els Jocs 1859, Antoni de Bofarull, a “confiar en lo molt que lo país pot donar de sí”.

La festa dels Jocs Florals, un vell projecte dels primers romàntics catalans que les institucions acadèmiques havien vetllat, esdevé així, el 1859, en el marc del triomf de la cultura del romanticisme, en un moment que singularitzen la concurrència d'episodis com la planificació de l'Eixample de la ciutat, la guerra d'Àfrica (amb el protagonisme de Prim i els voluntaris catalans), la publicació del poema de Mistral Mirèio, o la guerra per a la unificació d'Itàlia, un dispositiu brillant i eloqüent, en definitiva oportú, de representació —com la idea mateixa de “renaixença”, a què els Jocs serveixen de suport convincent, en una calculada estratègia de projecció pública. No deu ser del tot aliè a aquesta oportunitat l'èxit de la fórmula jocfloralesca en l'espai i en el temps, fins al cent cinquantenari d'avui.

EL CASTELL DELS TRES DRAGONS DE RESTAURANT A MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS

19 FEBRER 2009 – 13 SETEMBRE 2009

LLOC: MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS DE BARCELONA

ORGANITZA: MUSEU DE CIÈNCIES NATURALS DE BARCELONA

COMISSARI: ROSSEND CASANOVA

El Castell dels tres Dragons, construït com a Cafè-Restaurant de l'Exposició Universal de 1888 per Lluís Domènech i Montaner, destacat arquitecte del Modernisme català, està considerat un dels millors exemples del pre-modernisme .

La mostra revisa per primera vegada la seva història a través de la vessant arquitectònica, artística i social de l'edifici, i incideix en el conegut taller que el mateix Domènech hi instal·là amb l'objectiu de recuperar tècniques antigues (la forja, la ceràmica, la fusteria, l'escultura en pedra o el vidre esmaltat) per aplicar-les a la nova arquitectura. Un episodi de l'art català que ha estat considerat la gènesi de les arts decoratives del Modernisme i que aquesta exposició es proposa revisar.

D'altra banda, la mostra aporta dades inèdites sobre els usos que ha tingut l'edifici i les modificacions que s'hi han fet, algunes signades pel propi arquitecte en estil modernista i d'altres de posteriors segons els cànons noucentistes.

L'exposició està estructurada cronològicament en diferents apartats on a través de gravats, fotografies, documents originals i peces d'època es mostra la importància d'aquest immoble de totxo i ferro, aleshores radicalment modern i avui encara estèticament atractiu.

**ESPAIS
DE
DEBAT
I RE
ELEXIO**

RECONSIDERANT CERDÀ TEORIA I PRÀCTICA EN LA MODERNITZACIÓ DE BARCELONA

18 FEBRER – 10 JUNY 2009

LLOC: ARXIU HISTÒRIC DE LA CIUTAT DE BARCELONA

ORGANIZA: SEMINARI D'HISTÒRIA DE BARCELONA

DIRECCIÓ: RAMON GRAU

L'objectiu d'aquest curs és revisar l'obra d'Ildefons Cerdà a la llum de dues perspectives: el projecte intel·lectual del positivisme europeu, com a ideologia de progrés, filosofia de la ciència i pràctica de la reconstrucció social postrevolucionària; i la dinàmica de Barcelona, una entitat municipal afeblida però amb uns usos i pràctiques d'ordenament de l'espai urbà molt consolidats i que s'anaven adaptant per respondre als reptes d'un creixement sense precedents. Es tractarà de mostrar que, per formació intel·lectual, Cerdà era un científic arquetípic que sols veia la producció de teories com a resultat rigorós de l'estudi empíric i com a suport racional de l'acció transformadora. El dinamisme propi de l'etapa històrica de la revolució liberal i la industrialització, ben palès en el medi urbà barceloní, fou una font d'estímul constant i variada al llarg de la vida activa de Cerdà. Els seus treballs, fruit d'una assimilació crítica de l'experiència urbanística barcelonina, són respostes específiques a les qüestions sentides com a urgents i han de ser entesos com a peces d'un diàleg desplegat al llarg dels anys, tot i que el seu embolcall retòric els pot donar l'aparença d'afloraments parcials d'un únic corpus teòric autònom i omnicomprensiu. La gran coherència genèrica del pensament cerdanià, avui àmpliament reconeguda, no exclou punts febles, vacil·lacions i rectificacions —sobretot en aquelles matèries menys ben il·luminades per l'enginyeria— que ajuden a comprendre l'èxit (o el fracàs) parcial del Pla de 1859.

CONGRÉS INTERNACIONAL CERDÀ I EL FET URBÀ AL SEGLE XXI

DATA PER CONFIRMAR

LLOC: UPF JAUME I

ORGANITZA: FUTIC (FUNDACIÓ URBS I TERRITORI ILDEFONS CERDÀ)

DIRECCIÓ: FRANCESC CARBONELL

La idea fonamental d'aquest congrés internacional és interpretar al segle XXI la Teoria General de la Urbanització d'Ildefons Cerdà i aportar-hi innovacions de valor afegit. De manera prèvia, i per tal de preparar el Congrés, la FUTIC organitzarà 4 seminaris d'experts que treballaran les ponències que posteriorment s'hi presentaran.

Aquests seminaris, amb la participació d'una vintena d'experts cadascun, tractaran de l'abordatge de 4 elements fonamentals de la Teoria General de la Urbanització des de l'obra de Cerdà:

Seminari 1: Base facultativa de la urbanització (I). Continent i contingut. L'habitatge. La densitat urbana.

Seminari 2: Base facultativa de la urbanització (II). Les xarxes urbanes. La continuïtat del moviment. Les xarxes progressives

Seminari 3: Base legal i base econòmica de la urbanització

Seminari 4: Base administrativa i base política de la urbanització

El Congrés reunirà a Barcelona membres de les associacions i xarxes internacionals relacionades amb l'urbanisme i l'ordenació del territori als qui es convidarà a participar i contribuir a les sessions del Congrés.

CERDÀ POSTMETRÒPOLIS

EL GOVERN DE LES REGIONS METROPOLITANES AL SEGLE XXI

JUNY 2010

LLOC: CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA (CCCB)

ORGANITZA: CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA(CCCB)

DIRECCIÓ: FRANCESC MUÑOZ

Aquest congrés es proposa com un espai de reflexió sobre la necessitat d'actualitzar les polítiques urbanes i el sistema de govern del territori metropolità a Barcelona amb el rerefons de l'existència de processos de reflexió similars a d'altres regions metropolitanes que, en el context internacional, estan vivint la mateixa transició de la metròpolis a la postmetròpolis. A partir d'una revisió de les dinàmiques urbanes i territorials en curs, la discussió avaluarà l'estat de les polítiques vigents per a plantejar la conveniència d'anar un pas més enllà en les formes actuals de la gestió i d'apostar per una millor definició de les polítiques urbanes.

El debat incidirà en aspectes clau a considerar per a què les polítiques puguin integrar els nous fenòmens metropolitans d'ordre territorial, econòmic, social i cultural que estan transformant el mapa de la gran Barcelona com són el caràcter sectorial i poc transversal de les polítiques urbanes; la necessitat de millorar els marcs de relació entre les formes d'intervenció i de gestió, sovint massa unívokes i lineals; les possibilitats per integrar la solució de problemàtiques i l'aprofitament d'oportunitats dins d'un mateix procés de presa de decisions; i, molt especialment, la tasca urgent d'actualitzar les polítiques per a adaptar-les a un context de ciutats i territoris que canvien molt ràpidament. En particular, pel que fa a dos escenaris urbans específics: d'una banda, les ciutats compactes, on apareixen fenòmens nous i es redefeixen velles problemàtiques. I d'una altra banda, la urbanització dispersa, on urgeix assajar polítiques diferents a les tradicionalment testades a l'espai de la ciutat densa i contínua.

Entre les activitats paral·leles que acompanyaran els diàlegs hi haurà un arxiu interactiu d'informació i consulta de cartografies metropolitanes i un sistema participatiu de *voting*, que permetrà copsar en temps real l'opinió del públic sobre les propostes dels experts en relació a polítiques urbanes i contextos territorials concrets.

L'EIXAMPLE DE LES PERSONES

CICLE DE CONFERÈNCIES DE LES BIBLIOTEQUES DE BARCELONA

NOVEMBRE 2009 - ABRIL 2010

LLOC: BIBLIOTEQUES DEL DISTRICTE DE L'EIXAMPLE

ORGANITZA: DISTRICTE DE L'EIXAMPLE I BIBLIOTEQUES DE BARCELONA

El cicle de conferències L'Eixample de les persones és un projecte paral·lel a l'exposició itinerant del mateix nom que organitzen el Districte de l'Eixample i les Biblioteques de Barcelona. Si per un costat l'exposició incidirà en la repercussió que ha tingut i continua tenint la trama urbana dissenyada per Cerdà a la vida quotidiana de les persones, per altre les conferències serviran per donar-hi més profunditat i ampliar-ne els coneixement. De la mateixa manera que l'exposició, les conferències aniran tenint lloc a les diferents biblioteques de l'Eixample.

Aquesta proposta doble veurà la llum al mes de novembre de 2009, amb la inauguració de l'exposició a la Biblioteca Fort Pienc.

PREMI EUROPEU DE L'ESPAI PÚBLIC URBÀ (2000-2010)

2010

LLOC: CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA (CCCB)

ORGANITZA: CENTRE DE CULTURA CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA (CCCB)

Coincidint amb la finalització de l'Any Cerdà, el CCCB celebrarà el desè aniversari del seu Premi Europeu de l'Espai Públic Urbà. Mogut pels mateixos principis de qualitat de vida i cohesió social del Pla Cerdà, aquest premi d'arquitectura va néixer l'any 2000 amb l'objectiu de reconèixer i promoure el caràcter públic dels espais urbans a Europa.

Assumint les ambigüitats inherents a la noció d'espai públic, el Premi posa l'accent en la funció social de l'arquitectura i en el caràcter relacional i cívic de l'espai típicament urbà. El Premi s'atorga tant a l'arquitecte com a l'Ajuntament o administració pública que ha decidit realitzar la intervenció per tal de destacar els beneficis de l'aliança entre arquitectura i política.

El Premi és una iniciativa del CCCB que compta amb la col·laboració de cinc reconegudes institucions europees: The Architecture Foundation de Londres, la Cité de l'Architecture et du Patrimoine de París, l'Architekturzentrum de Viena, el Nederlands Architectuurinstituut de Rotterdam i el Museum of Finnish Architecture de Hèlsinki. El guardó, de caràcter biennal, rep cada edició al voltant de dos-cents projectes provinents de més de vint països europeus, i esdevé així un termòmetre privilegiat de les principals transformacions de les ciutats d'Europa.

Tots els projectes són consultables a la xarxa a l'Arxiu Europeu de l'Espai Públic Urbà:
<http://urban.cccb.org/archive>.

CINQUÈ CONGRÈS INTERNACIONAL CIUTAT I TERRITORI VIRTUAL

2 JUNY 2009 – 4 JUNY 2009

LLOC: SALA D'ACTES DEL COL·LEGI D'ARQUITECTES DE CATALUNYA (COAC)

ORGANITZA: CENTRE DE POLÍTICA DE SÒL I VALORACIONS (UPC)

Entre el 2 i el 4 de juny de 2009 tindrà lloc el 5è Congrés Internacional Ciutat i Territori Virtual (5CTV), organitzat pel Centre de Política de Sòl i Valoracions de la UPC. Aquest espai de reflexió proposa generar un nou punt de trobada per a la recerca de solucions al problema del desenvolupament territorial urbà, considerant la valoració social, la conservació de l'entorn i del patrimoni, la participació ciutadana i la possibilitat d'elaborar propostes qualitatives per a les nostres ciutats i els seus habitants de cara a les transformacions que sobrevindran al segle XXI. Les diferents taules temàtiques amb què comptarà el congrés es poden consultar a <http://www-cpsv.upc.es/5ctv>

BARCELONA, LA NOVA URBS

ORGANITZA: INSTITUT CERDÀ

L'espai metropolità de Barcelona és una unitat funcional organitzada entorn d'espais nodals de centralitat, heterogenis i amb identitat pròpia. Barcelona i el seu espai metropolità competeixen amb d'altres territoris de les mateixes característiques, dimensions i pretensions. Per tant, el desenvolupament de les activitats econòmiques s'ha contemplat en un marc de competència i competitivitat globals. Dins de l'espai metropolità s'han engegat o planificat un gran nombre d'iniciatives sobre projectes estratègics i innovadors cridats a reforçar el posicionament competitiu.

Barcelona, la nova urbs articularà un espai de reflexió en què, a partir dels projectes ja existents, s'analitzarà el rol i el posicionament de la ciutat en cadascuna de les iniciatives estratègiques i en el conjunt global de l'urbs metropolitana. Entre els objectius a determinar cobrarà un paper preeminent el rol que pot i haurà d'assumir Barcelona en el seu desenvolupament com a motor econòmic, social i cultural.

PRO
JECTE
ITINE
RARIS
UR
RANS

ITINERARIS URBANS

El mateix espai de la ciutat és l'escenari insubstituïble que en primera persona ens explica la seva gènesi, el complex procés de la seva construcció, la riquesa i la profunditat dels seus significats i les seves mateixes contradiccions.

Recórrer aquest espai urbà és participar d'una experiència de coneixement, descobrir-lo és desplegar una multitud de relats que enriqueixen la nostra condició de ciutadans. Al gruix de la ciutat d'avui és possible desvetllar allò present i allò absent, integrar passat i futur, reconèixer i redescobrir allò essencial, allò insòlit o anecdòtic.

El programa d'activitats de l'Any Cerdà proposa una seqüència d'itineraris urbans per a públics molt diversos, recolzats per materials gràfics i audiovisuals accessibles des del portal web de l'Any Cerdà.

Es proposa una col·lecció d'itineraris oberts, basats en punts d'interès i rutes temàtiques, junt amb un calendari d'itineraris guiats i d'autor que es desenvolupen al llarg de tot l'any i que es relacionen amb altres activitats expositives o educatives d'aquest programa.

Aquestes rutes urbanes exploren temàtiques tan diverses com el procés de construcció de l'Eixample, les seves traces principals i el marc natural sobre el qual s'asseu: l'espai de les muralles, les primeres operacions de reforma interior i la sutura ente el nou Eixample i la ciutat existent; la diagonal com a traça singular que enllaça realitats urbanes molt diverses; la seqüència d'espais públics i interiors d'illa recuperats; els mercats; els passatges; els límits de l'Eixample i la seva relació amb l'àrea metropolitana; el patrimoni arquitectònic de l'Eixample; miradors sobre la ciutat; fotografia antiga i ciutat present.

**PRO
JECTE
EDU
CATIU**

CERDÀ UN PASSAT COM A FUTUR

Un dels objectius principals de la celebració de l'Any Cerdà és precisament la divulgació de l'obra d'Ildefons Cerdà i de les idees i plans que expliquen la configuració actual de Barcelona. És per això que bona part de les energies i també de les ambicions d'aquest programa aniran destinades a un projecte educatiu.

“Cerdà: un passat com a futur” va ser el títol amb el qual la revista CUADERNOS de arquitectura y urbanismo va celebrar el seu nº 100. Avui el volem recuperar com a nom per designar l'aspecte educatiu de l'Any Cerdà, ja que es tracta d'una expressió que sintetitza de manera entenedora la vàlua de l'obra de l'enginyer català. 150 anys després de l'aprovació del Pla Cerdà, l'Eixample barceloní segueix sent un dels centres indiscutibles de la ciutat i el punt de referència pel desenvolupament recent de la trama urbana fins a trobar-se amb l'àrea metropolitana.

Cerdà: un passat com a futur proposa tres àmbits d'actuació:

La recopilació i presentació ordenada de les activitats sobre Cerdà realitzades als centres educatius durant l'Any Cerdà i també en cursos anteriors.

L'elaboració d'un programa d'activitats a desenvolupar a partir de les exposicions i propostes que configuren el propi Any Cerdà. En aquest capítol, la prioritat és fer visible la xarxa de connexions existent entre les activitats programades i mostrar la seva rellevància des del punt de vista educatiu.

Assegurar la perdurabilitat dels arxius iniciats en motiu de l'Any Cerdà, de manera que no només mantinguin la seva vigència acabada la celebració sinó que facin visible un mètode de treball per a connectar iniciatives ciutadanes amb la xarxa educativa corresponent.

Així mateix, Cerdà: un passat com a futur serà un capítol permanent de la pàgina web www.anycerda.org destinat de forma molt especial -encara que no exclusiva- als centres educatius de la ciutat de Barcelona, cadascun dels quals podrà gaudir-hi d'un espai propi on participar i ubicar els seus materials.

CONSTRUÏM L'EIXAMPLE D'EN CERDÀ

JUNY-SETEMBRE 2009

LLOC: BIBLIOTEQUES I CENTRES CÍVICS DEL DISTRICTE DE L'EIXAMPLE

ORGANITZA: DISTRICTE DE L'EIXAMPLE I BIBLIOTEQUES DE BARCELONA

Construïm l'Eixample d'en Cerdà és una activitat adreçada al públic infantil i organitzada pel Districte de l'Eixample, junt amb les Biblioteques de Barcelona. El punt de partida és "L'Eixample, el joc Cerdà", un joc de taula a partir del qual els infants participants hauran de resoldre diverses proves basades en la memòria, l'agudesa visual, la rapidesa mental, i ambientades en l'ideari d'en Cerdà. Els infants combinaran al joc dinàmiques de cooperació i competició i al mateix temps podran construir el seu propi Eixample en base a un plànol del mateix. D'aquesta forma podran conèixer els valors urbanístics del Pla Cerdà i reflexionar sobre el que signifiquen.

L'activitat està concebuda per ser itinerant, de manera que al llarg de l'Any Cerdà anirà oferint-se a les diferents biblioteques i centres cívics de l'Eixample.

LA
CIUTAT
COM A
ESCE
NARI

MERCÈ 09

Les festes de la Mercè d'enguany es volen sumar a la celebració de l'Any Cerdà amb un programa d'arts de carrer ubicat a diverses illes de cases de l'Eixample per tal d'apropar aquests espais als ciutadans de Barcelona.

BARCELONA POESIA

La festa de la poesia de Barcelona ha buscat al llarg de les seves edicions espais on aquest gènere literari trobi un marc especialment adequat. L'Eixample i les seves edificacions seran el 2010 l'àmbit principal on es presentarà aquest programa, buscant també unes temàtiques i uns autors que estiguin vinculats d'una forma directa amb el que suposa el tipus d'urbanisme que el Pla Cerdà va representar.

DIAGONAL DE NIT

Amb motiu de la cloenda de l'Any Cerdà, a principis d'estiu de 2010 els ciutadans de Barcelona podran redescobrir la Diagonal. Des del mar fins a muntanya, durant tota la nit es podrà participar a un programa d'activitats culturals que permetrà trobar-se amb una via molt més oberta al gaudi ciutadà i a la seva apropiació per part de tots.

**ESPAI
WEB I
ARXIUS
DIGI
TALS**

WWW.ANYCERDA.COM

La pàgina web de l'Any Cerdà neix com un portal viu amb la voluntat d'integrar i fer accessibles als ciutadans totes les propostes i activitats que es desenvoluparan al llarg de l'Any Cerdà. Amb una agenda en constant actualització, un canal propi de continguts audiovisuals i diferents aplicacions multimèdia, el portal de l'any Cerdà serà el punt de partida i el plànol guia de les activitats i itineraris per la ciutat, a més d'integrar i transmetre els continguts generats pels propis ciutadans.

L'ARXIU CERDÀ I L'ARXIU CCCB

Tot aquest esforç de reflexió, anàlisi, creació i participació que es desenvoluparà al llarg de l'any Cerdà cristal·litzarà amb la creació d'un arxiu digital com a espai web de referència amb la voluntat de reunir i fer accessible al ciutadà a través d'internet els principals materials al voltant de la figura de Cerdà i la transformació de Barcelona.

La reflexió sobre la realitat urbana ha estat sempre un dels temes clau del Centre de Cultura Contemporània de Barcelona; per aquest motiu, coincidint amb la celebració de l'Any Cerdà, a principis d'octubre del 2009 s'inaugurarà la tercera mostra de l'Arxiu CCCB, dedicada a la temàtica de la Ciutat i l'Espai Públic. Amb aquesta mostra es posarà a l'abast del públic en format digital tots els materials de les activitats que el CCCB ha organitzat sobre aquesta temàtica des de la seva creació. Exposicions, debats, cicles de conferències i creacions audiovisuals del CCCB que s'han centrat en la realitat i els reptes de les ciutats contemporànies seran consultables des de l'arxiu digital multimèdia del CCCB.

L'Arxiu del CCCB constitueix un espai de consulta de les principals activitats celebrades al CCCB. S'hi poden trobar àudios i vídeos de debats, conferències, exposicions, actuacions i recitals, i vídeos de producció pròpia del CCCB. També s'hi poden consultar els dossiers i catàlegs d'exposicions, publicacions de jornades i conferències i llibres dels principals autors que han passat pel CCCB. Amb la mostra sobre Ciutat i Espai Públic, un total de 75 exposicions, 850 conferències i més de 1000 autors formaran part d'aquest arxiu.

PU
BLI
CACI
ONS

L'AGENDA CERDÀ CONSTRUÏT LA BARCELONA METROPOLITANA

EDITA: INSTITUT CERDÀ/AJUNTAMENT DE BARCELONA
COORDINADOR: JOAN FUSTER SOBREPÈRE

Aquest llibre està plantejat com una mirada sobre els reptes principals que té avui la ciutat de Barcelona a partir de les reflexions teòriques de Cerdà i de l'experiència de la construcció de la ciutat en els darrers 150 anys. Una experiència que ha tingut com a acte fundacional el pla Cerdà.

La construcció de l'Eixample Cerdà a l'època contemporània ha caracteritzat i li ha conferit a Barcelona una identitat i una originalitat indubtable. La idea del llibre és prendre aquesta característica com a pretext i guia per reflexionar sobre els reptes del futur metropolità de Barcelona, partint de la pròpia tradició i de la seva naturalesa excepcional. De manera que la interpretació de la tradició barcelonina i els seus reptes de futur apareguin en els textos relligats de forma indestriable a partir d'allò que podem anomenar "l'agenda Cerdà". El llibre vol ser una interpretació coral de Barcelona —ja que serà una obra col·lectiva— al mateix temps que una "provocació" al debat sobre el futur de la metròpoli barcelonina.

Amb aquesta intenció, el text estarà organitzat en tres àmbits i reunirà una sèrie d'assajos entorn de "l'agenda Cerdà" i el futur metropolità atenent a tres aspectes presents i vigents d'aquesta agenda: El primer és el problema de l'habitabilitat (intervies, o higiene en el llenguatge de Cerdà), que inclou les condicions d'habitació, la salut, el medi natural i la convivència de l'activitat productiva. En segon lloc hi ha la vialitat, és a dir, l'urbanisme de xarxes, un concepte central i innovador en l'obra de Cerdà, entès com a connectivitat interna de la ciutat i les seves infraestructures, així com la connectivitat que ell anomena universal, de la ciutat enfora a través de les xarxes terrestres, marítimes, aèries i virtuals, així com els seus efectes volum i velocitat. Finalment, el tercer aspecte a analitzar és l'escala de la ciutat, que no és més que el fet metropolità (eixample il·limitat) i tots els elements afegits que aquesta idea de desenvolupament de la ciutat ha comportat i comporta encara avui: governament metropolità, relació entre l'escala urbana i la regional, posició de la metròpoli barcelonina a Europa i al món des del punt de vista de l'economia, així com la imatge de la ciutat.

Catàleg Exposició
LA POLÍTICA PRÀCTICA.
CERDÀ I LA DIPUTACIÓ
DE BARCELONA
Diputació de Barcelona.

Catàleg Exposició
CERDÀ I LA
BARCELONA
DEL FUTUR. REALITAT
VS. PROJECTE
Centre de Cultura
Contemporània
de Barcelona (CCCB).

Catàleg Exposició
L'EIXAMPLE CERDÀ.
150 ANYS
DE MODERNITAT
Fundació Urbs i Territori
Ildefons Cerdà (FUTIC).

Catàleg Exposició
CERDÀ I BARCELONA.
LA PRIMERA
METRÒPOLI: 1853-1897
Museu d'Història
de Barcelona (MUHBA).

Reedició
CERDÀ: URBS
I TERRITORI
Albert Serratosa (et al.)

Reedició
SEMIÒTICA DE
L'EIXAMPLE CERDÀ
Albert Serratosa (et al.)

Reedició
PETITA HISTÒRIA
D'ILDEFONS CERDÀ
Gonçal Luna
ProEixample

Reedició
L'EIXAMPLE:
150 ANYS D'HISTÒRIA
Lluís Permanyer
ProEixample

Reedició
VIDA Y OBRA DE
ILDEFONSO CERDÁ
Fabià Estapé

HISTÒRIA DE LA
PLAÇA DE LES GLÒRIES
Arxiu Històric Fort Pienc

BARCELONA 1859,
DECIDIR LA CIUTAT
FUTURA
Glòria Santamaria
Museu d'Història
de Barcelona (MUHBA).

CERDÀ
I ELS ALTRES.
LA MODERNITAT
A BARCELONA:
1854-1874 Arxiu
Històric de la Ciutat.

Dossier
Especial BARCELONA
METRÒPOLIS
Francesc Muñoz (et al.)

PUBLICACIONS
DERIVADES
DELS DIFERENTS
CONGRESSOS

ORGANITZA

INSTITUT DE CULTURA
DE BARCELONA (ICUB)

COORDINA

OFICINA ANY CERDÀ
CENTRE DE CULTURA
CONTEMPORÀNIA DE BARCELONA
(CCCB)

MONTALEGRE, 5
08001 BARCELONA
T 933064100
F 934049508
ANY.CERDA@CCCB.ORG
WWW.ANYCERDA.ORG

